

GÖLGEDE BIRAKILAN BULGULAR ÜZERİNDEN

PISA 2025 DEĞERLENDİRMESİ

Eğitimış

Gölgede Bırakılan Bulgular Üzerinden PISA 2025 Değerlendirmesi

Eğitim-İş Yayınları, Ankara
Eylül 2026

Eğitim-İş Adına Sahibi

Kadem Özbay | Genel Başkan

Yayın Sorumlusu

Ad Soyad | Unvan

Yayın Kurulu

Seher Ergin | Genel Sekreter

Doğan Dağdelen | Genel Mali Sekreter

Bülent Metin | Genel Örgütlenme Sekreteri

Yeliz Toy | Genel Özlük-Hukuk ve TİS Sekreteri

Veli Fırat Şimşek | Genel Eğitim Sekreteri

Hüseyin Selçuk | Genel Basın-Yayın ve Uluslararası İlişkiler Sekreteri

Hazırlayan

Aydın Kaan Şenel

Tasarım ve Dizgi

Kerim Can Kara

İletişim

Ataç-2 Sokak, No: 43/3, Çankaya/Ankara

iletisim@egitimis.org.tr

0312 434 12 06

**Bu yayını ekranlı cihazlarınızla okuyarak, sürdürülebilir
bir çevre mücadelesinin parçası olabilirsiniz. Lütfen
zorunlu olmadıkça bu dosyayı yazdırmayın.**

GÖLGEDE BIRAKILAN BULGULAR ÜZERİNDEN

PISA 2025

DEĞERLENDİRMESİ

Grafikler ve Tablolar

Grafik 1 PISA 2025'te ölçülen 4 temel beceri alanında Türkiye ve OECD ortalamaları.....	8
Grafik 2 En dezavantajlı ve en avantajlı öğrencilerin PISA matematik skorlarının değişimi.....	10
Grafik 3 PISA 2022-2025 matematik skorlarında avantajlı ve dezavantajlı öğrencilerin skorlarının değişimi (Türkiye, Filipinler, Brezilya, OECD ortalaması)	12
Grafik 4 Matematik, okuma ve fen skorlarının Türkiye ve OECD ortalamasında yeterli düzeyine göre dağılımı	14
Grafik 5 Temel düzeyin (2. düzey) altında yeterli gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımı.....	15
Grafik 6 Matematikte üst düzey (5 ve 6. düzeyler) yeterli gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımı.....	16
Grafik 7 Fen, okuma ve matematik alanlarında üst düzey performans gösteren öğrencilerin sosyoekonomik arka plana göre on 10 yıldaki değişimi.....	17
Grafik 8 Matematik, fen ve okuma alanında farklı ülkelerdeki okullar arası varyanslar.....	20
Grafik 9 Seçili ülkelerdeki maddi veya sosyal yoksunluk yaşadığını belirten öğrenci oranı (%)	23
Tablo 1 Sosyoekonomik seviyeye göre gruplandırılmış öğrenci gruplarının üç temel alandaki puanlarının karşılaştırılması	9
Tablo 2 Öğrenci başarısındaki farkın, okullar arasındaki fark ve okul içindeki öğrenciler arasındaki farkın tarafından açıklanma durumu (%)	18
Tablo 3 Türkiye’de okul türlerine göre fen, okuma, matematik ve hesaplamalı problem çözme alanlarındaki PISA 2025 skorları.....	22

İçindekiler

Giriş.....	6
Sosyoekonomik göstergeler ve performans	8
Temel yeterlikler ve performans	13
Okullar arası başarı farklılıkları.....	18
Yoksunluk	23
Değerlendirme	24

Giriş

Uluslararası kuruluşların eğitim araştırmalarının bulguları neyin “başarı”, neyin “sorun” ve kimin “başarılı öğrenci” olarak görüleceğini şekillendirir. Dolayısıyla, PISA’nın eğitim sistemlerini yalnızca ölçen ve sonuçları tarafsız biçimde ortaya koyan teknik bir araç olarak görmekten ziyade, PISA’da hangi bilgi ve becerilerin ölçüldüğünün, başarının hangi göstergeler üzerinden tanımlandığının, öğrencilerin hangi kategoriler içinde sınıflandırıldığının, hangi bulguların öne çıkarıldığının, hangilerinin gölgede bırakıldığının ve sonuçların hangi karşılaştırmalar üzerinden anlamlandırıldığının tartışılması gerekir¹.

Öte yandan, Türkiye’de PISA 2025 sonuçlarının MEB tarafından asrın başarısı olarak kutlanması, OECD’nin eğitim direktörü Andreas Schleicher’in Türkiye’yi tebrik eden bir video mesaj yayımlaması, hem muhafazakâr hem liberal düşünce kuruluşlarının ise bu söylemi yazdıkları raporlarda öne çıkardıkları bulgular aracılığıyla devam ettirmeleri PISA 2025’in **bir politika aracı olarak** Türkiye’nin eğitim sistemine dair yazdığı başarı öyküsünün geniş kesimlerce benimsendiğini gösteriyor.

Bu değerlendirme yazısı, PISA verileri arasından hangilerinin öne çıkarıldığı ve hangilerinin gölgede bırakıldığı incelemek amacıyla kaleme alındı. Değerlendirmenin bulguları ise PISA verilerini eğitimde eşitliği merkeze alarak incelendiğinde, Türkiye için olumlu bir tablo çizmenin mümkün olmadığını gösteriyor.

PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından 3 yılda bir düzenlenen, 15 yaş grubundaki öğrencilerin zorunlu eğitimi tamamlarken kazandıkları bilgi ve becerileri **matematik, fen ve okuma becerileri** alanında değerlendiren uluslararası bir araştırma. Ölçülen bu üç temel akademik alanın yanı sıra, öğrencilerin okula karşı hissettiği aidiyet, gıda güvencesizliği, zorbalık ve benzeri eğitim ortamlarına ait farklı göstergeler de bu araştırmanın

¹ Bir politika aracı olarak PISA’nın nasıl çalıştığıyla ilgili eleştirel bir yazı için bakınız: **Nazlı Somel** (2026, 11 Eylül). *OECD ve 2025 PISA raporu ne söylüyor?* Sol. <https://haber.sol.org.tr/haber/oecd-ve-2025-pisa-raporu-ne-soyluyor-413761>

kapsamında yer alıyor. PISA 2025'te bu sene ilk defa **"Dijital Dünyada Öğrenme"** becerileri de ölçüldü.

PISA 2025 uygulamasına dünyada 91 ülke ve ekonomiden 760 bini aşkın öğrenci katılırken, Türkiye'de 56 ildeki 203 okuldan toplam 7.702 öğrenci yer aldı². Örnekleminin genişliği sebebiyle PISA araştırmasının sonuçları ülkeler bazında genellenebilir olarak kabul edilmekte fakat bununla birlikte PISA uygulamasının metodolojisini sorgulayan tartışmalar da mevcut³.

PISA araştırmasının sonuçları birkaç cilt halinde, belirli aralıklarla paylaşılmakla birlikte 8 Eylül 2026'da açıklanan sonuçlara göre Türkiye her üç temel alanda da puanını ve sıralamasını artırmıştır:

Fen alanında Türkiye, PISA 2022'ye göre **18 puanlık bir artışla** OECD ülkeleri arasında performansını en çok artıran ülkelerden biri olmuştur.

Okuma becerileri alanında birçok OECD ülkesinde düşüş gözlemlenirken Türkiye'de **16 puanlık bir artış** görülmüştür.

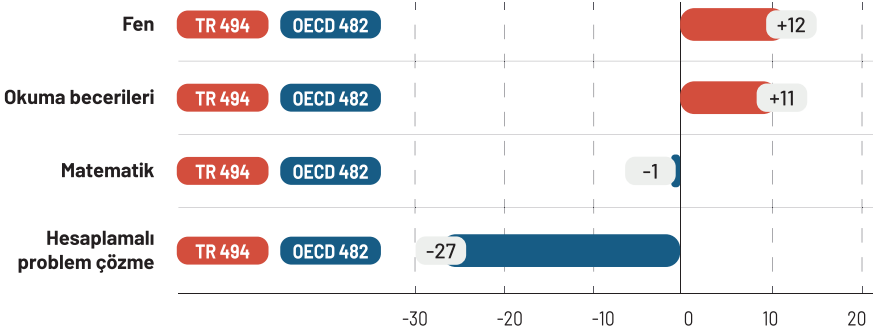
Matematik alanında ise **8 puanlık bir artışla** Türkiye, OECD ortalamasını yakalamıştır.

Bu artışlarla Türkiye fen ve okuma alanlarında **ilk kez** OECD ortalamasının üzerine çıkmıştır. Buna karşın bu sene ilk defa ölçülen Dijital Dünyada Öğrenme becerisinin "hesaplamalı problem çözme (*computational problem solving*)" bileşenine ait göstergede Türkiye, 27 puanlık bir farkla OECD ortalamasının altında bir performans göstermiştir (**Grafik 1**).

² OECD. (2026). PISA 2025 results (Volume I). https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2025-results-volume-i_73451bc5-en.html

³ PISA araştırmasına yöneltilen eleştirilerle ilgili bir analiz çalışması için bakınız: **Yong Zhao** (2020). Two decades of havoc: A synthesis of criticism against PISA. *Journal of Educational Change*, 21(2), 245-266. <https://doi.org/10.1007/s10833-019-09367-x>

Grafik 1 PISA 2025'te ölçülen 4 temel beceri alanında Türkiye ve OECD ortalamaları

Türkiye'nin, özellikle diğer OECD ülkeleriyle kıyaslandığında göze çarpan "yükseliş"ine karşın eğitim sisteminde her şeyin yolunda gittiği sonucuna varmadan önce genel ortalama ve sıralamaların ötesine bakan bir analiz gerekir. Bu noktada sorulması gereken temel sorulardan bazıları şunlardır:

- » Bu yükseliş **kimin yükselişi?**
- » **Sosyoekonomik arka plan** öğrencilerin puanlarına ilişkin neler söylüyor?
- » **Okullar arası farklılıklar** öğrenci puanlarına dair neler söylüyor?

Bu sorulara detaylı bir yanıt verebilmek için PISA'nın metodolojisine biraz daha yakından bakalım.

Sosyoekonomik göstergeler ve performans

PISA, her ülkedeki öğrencileri ekonomik, sosyal ve kültürel statü endeksinde (ESCS) göre kendi içinde **dört eşit dilime** ayırır. Bunlar %25'lik çeyreklerdir. Dezavantajlı öğrenciler⁴, kendi ülkesinde

⁴ Eğitim politikalarında ve sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan "dezavantajlı" kavramı, eşitsizliklerin tanımlanmasında yaygın bir dilsel tercihtir. OECD gibi uluslararası kuruluşların da yaygın olarak tercih ettiği bu ifade, çoğu zaman bireylerin veya grupların içinde bulunduğu olumsuz koşulları doğallaştırma ve yapısal nedenleri görünmez kılma riskini taşır. "**Dezavantajlı**" ifadesi, bir bireyin ya da grubun

ESCS bakımından en alttaki %25; avantajlı öğrenciler, kendi ülkesinde ESCS bakımından en üstteki %25 anlamına gelir.

Tablo 1 Sosyoekonomik seviyeye göre gruplandırılmış öğrenci gruplarının üç temel alandaki puanlarının karşılaştırılması⁵

	1. çeyrek	2. çeyrek	3. çeyrek	4. çeyrek	En avantajlı ve en dezavantajlı çeyrek farkı	OECD ortalamasında en avantajlı ve en dezavantajlı çeyrek farkı
Fen	464	484	497	545	81	85
Okuma	444	463	476	517	73	77
Matematik	424	447	464	520	96	83

Öğrencilerin üç temel alandaki skorlarının sosyoekonomik düzeylere göre dağılımı incelendiğinde, PISA’da ölçülen öğrenme çıktılarının sosyoekonomik farklılıklara bağlı olarak ne denli ayrıştığı açıkça ortaya çıkmaktadır. Örneğin, matematikte en dezavantajlı öğrencilerin oluşturduğu çeyrekteki puan ile en avantajlı çeyrekteki öğrencilerin puanları arasında **tam 96 puanlık bir fark var.**

PISA puanlamasında 20 puanlık bir farkın yaklaşık 1 öğrenme yılına denk geldiğini düşündüğümüzde⁶ bu şu anlama geliyor: Matematik becerilerinde sosyoekonomik olarak dezavantajlı bir öğrenci avantajlı bir akranının neredeyse **4,7 yıl gerisinde.** Fen alanında bu fark **4,1 yıl**, okuma alanında ise ortalama **3,7 yıl.**

mevcut durumunu betimlerken, bu duruma nasıl gelindiği konusunda tarafsız ya da belirsiz kalır. Sanki bu durum doğuştan, doğal ya da kaçınılmazmış gibi algılanabilir. “**Dezavantajlı bırakılmış**” ifadesi ise edilgen yapısıyla bireylerin içinde bulundukları sosyoekonomik, kültürel veya coğrafi dezavantajların rastlantısal değil, belirli sosyal, ekonomik ve politik yapıların sonucu olduğunu ima eder. Bu yönüyle, mevcut eşitsizliklerin birer sistemsel dışlama, ihmal ya da ayrımcılık biçiminde üretildiğini ortaya koyar. Bu açıdan bakıldığında, ikinci ifade yapısal eşitsizlikleri ve kurumsal ihmalleri görünür kılar.

Bu sebeple, Eğitim İş olarak “dezavantajlı” yerine “dezavantajlı bırakılmış” terminolojisinin kullanımını daha doğru buluyoruz. Fakat bu raporda PISA’nın kendi terminolojisine sadık kalmak adına “dezavantajlı” sözcüğü tercih edilmiştir.

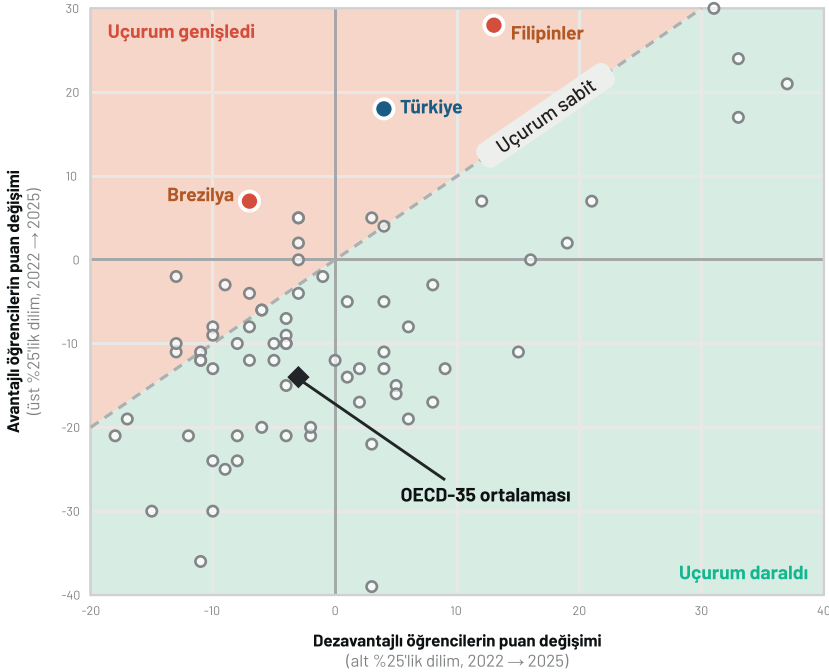
5 MEB. (2026). PISA 2025 Türkiye Raporu. <https://cdn.eba.gov.tr/odsgm-basin/PISA2025T%C3%BCrkiyeRaporu.pdf>

6 OECD Education and Skills Today. (2026, 8 Eylül). The State of Global Education, according to PISA. <https://oecdeditoday.com/the-state-of-global-education-according-to-pisa/>

Bu noktada, dezavantajlı ve avantajlı öğrenciler arasındaki bu farkın fen ve okuma becerileri alanlarında OECD ortalamasından daha az, matematik alanında ise OECD ortalamasından daha yüksek olduğunun notunu düşmek gerek. Peki OECD ortalamasında da benzer yıllara denk düşen başarı farklarının bulunması Türkiye bağlamındaki **bu bulguyu daha değersiz kılar mı?** Bu soruya metnin sonunda cevap vereceğiz.

Sosyoekonomik seviyenin PISA 2025'te öğrenci başarısını nasıl eklediğine yakından baktık. Şimdi de PISA 2022'den PISA 2025'e bu etkinin nasıl değiştiğine daha yakından bakalım. Türkiye'de öğrencilerin sosyoekonomik arka planlarının PISA performansı üzerinde en çok etkili olduğu alanın matematik olduğu gerçeğinden hareketle, avantajlı veya dezavantajlı durumda olmanın öğrenme çıktılarını nasıl etkilediğinin izini matematik skorları üzerinden izleyelim.

Grafik 2 En dezavantajlı ve en avantajlı öğrencilerin PISA matematik skorlarının değişimi

Not: Tablo I.B1.2b.24'deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Grafik 2deki her nokta bir ülkeyi temsil ediyor. Yatay eksen dezavantajlı (alt %25'lik dilim), dikey eksen ise avantajlı (üst %25'lik dilim) öğrencilerin 2022-2025 puan değişimini gösteriyor. Kesikli çizgi, iki grubun aynı miktarda değiştiği, yani sosyoekonomik seviye farkının (uçurumun) sabit kaldığı durumu işaretliyor. Çizginin üstünde uçurumun genişlediği, altındakilerde ise daraldığı eğitim sistemleri yer alıyor.

Grafiğin anlattığı ilk şey, noktaların büyük çoğunluğunun (0-0 noktası merkez alındığında) sol alt bölgede toplanması. Yani çoğu sistemde hem dezavantajlı hem avantajlı öğrencilerin matematik skorları geriledi fakat avantajlı öğrencilerininki daha çok geriledi. OECD ortalaması (siyah kare) tam da burada. Yani dünyanın matematikteki "eşitlenmesi", aşağıdakilerin yükselmesiyle değil **yukarıdakilerin düşmesiyle** gerçekleşti.

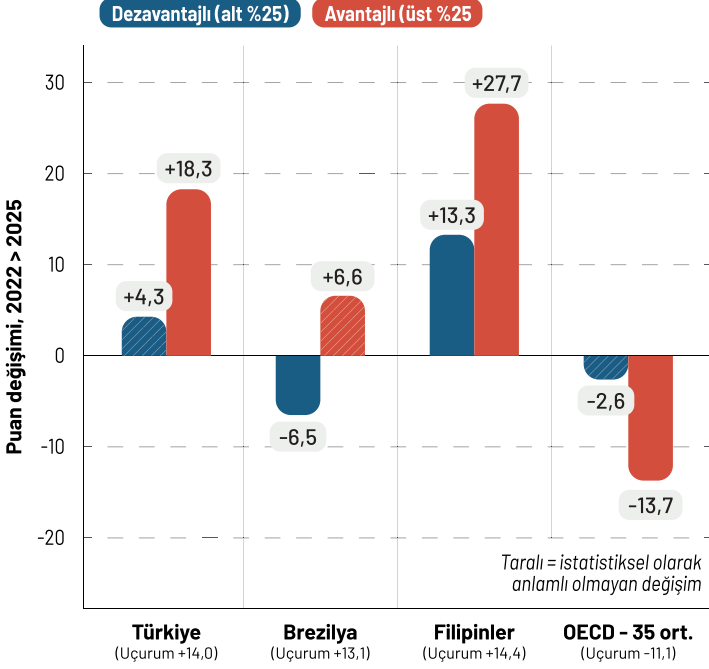
Üç ülkede ise tam tersi bir eğilim gerçekleşti: Brezilya, Filipinler ve Türkiye. Bu üç ülke, bu hesaplamaya dahil edilen 75 ülke arasından 2022'den 2025'e matematik skorlarındaki değişimde, avantajlı öğrencilerle dezavantajlı öğrenciler arasındaki uçurumun istatistiksel olarak **anlamli seviyede arttığı tek üç ülke**⁷.

Bu üç ülkede matematik başarısındaki sosyoekonomik fark, farklı sebeplerle açıldı (**Grafik 3**). Brezilya'da uçurum, dezavantajlı öğrencilerin puanları gerilerken avantajlı öğrencilerin puanları yükseldiği için genişledi. Filipinler'de ise matematik puanı her iki grupta da yükseldi fakat avantajlı öğrencilerdeki yükselişi çok daha fazla oldu.

Türkiye'de ise **dezavantajlı gruptaki öğrencilerin matematik puanlarında anlamli bir artış olmazken** avantajlı öğrencilerin matematik puanı çok fazla yükseldi. Raporun başında Türkiye'nin ilk defa matematikte OECD ortalamasını yakaladığını söylemiştik. Bu analiz ise Türkiye'nin matematik alanında OECD ortalamasını yakalamasının temel sebeplerinden birinin avantajlı öğrencilerin puanındaki artış olduğunu gösteriyor.

⁷ OECD. (2026). PISA 2025 results (Volume I). s.121

Grafik 3 PISA 2022-2025 matematik skorlarında avantajlı ve dezavantajlı öğrencilerin skorlarının değişimi (Türkiye, Filipinler, Brezilya, OECD ortalaması)⁸

Not: **Tablo I.B1.2b.24**'deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu noktada, fen ve okuma becerilerindeki artışlara da bakmak faydalı olacaktır. Her iki alanda da 2022'den 2025'e olan artışta hem dezavantajlı hem avantajlı öğrenciler puanlarını artırmıştır. Fakat fen puanlarındaki 2015-2025 arasındaki artış incelendiğinde dezavantajlı öğrencilerin puanlarını 63 puan, avantajlı öğrencilerin puanlarını 83 puan artırdığı ve aradaki bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo I.B1.2b.22).

Yani Türkiye'nin PISA fen alanındaki skorlarındaki 10 yıllık artışa bakıldığında hem dezavantajlı hem avantajlı öğrenciler puanlarını artırmış fakat **avantajlı öğrenciler puanlarını çok daha fazla artırmıştır.**

⁸ Değişimin standart sapmaya oranının 1.96'dan büyük olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı, küçük olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı olmayan değişim olarak yorumlanmıştır.

Bu durum, 10 yıllık örüntüde fen alanında da **Türkiye'deki sosyoekonomik uçurumun genişlediğini gösterir.**

Özetle, 2025 PISA verilerine göre sosyoekonomik seviyenin öğrenci performansına etkisine dair Türkiye bağlamında çarpıcı bulgular mevcuttur. Veriler, dezavantajlı öğrencilerle avantajlı akranları arasında;

- » Fen arasında yaklaşık **4,1 yıla tekabül eden 81 puanlık fark,**
- » Okuma becerileri arasında yaklaşık **3,7 yıla tekabül eden 73 puanlık fark,**
- » Matematik alanında ise yaklaşık **4,8 yıla tekabül eden 96 puanlık bir fark** olduğunu ortaya koymaktadır.

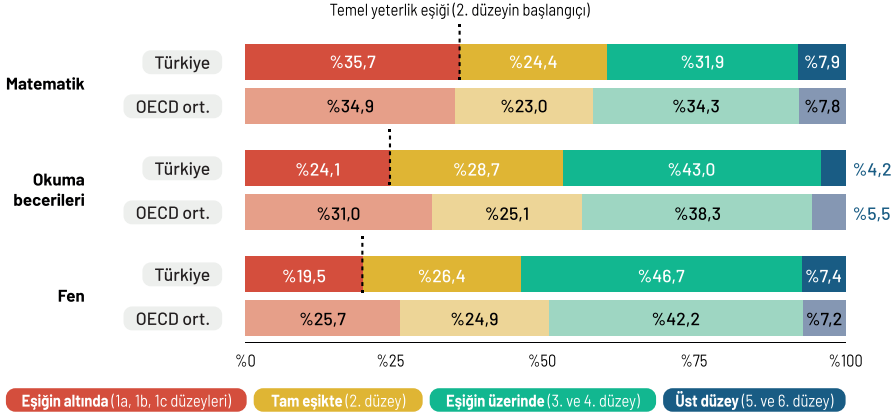
Sosyoekonomik farkların PISA çıktılarına etkisinin yıllar içerisindeki değişimi izlendiğinde ise son 3 yılda matematik alanında sosyoekonomik uçurumun dezavantajlı öğrenciler aleyhine büyüyen üç ülkeden birinin Türkiye olduğu, son 10 yılda ise fen alanında sosyoekonomik başarı uçurumunun **büyüdüğü** sonucuna ulaşılmaktadır.

Temel yeterlikler ve performans

PISA testlerinde öğrencilerin matematik, fen ve okuma becerileri alanlarındaki performansları **6 ana yeterlik düzeyine** göre sınıflandırıyor. 2. düzey, temel/asgari yeterlik düzeyi olarak kabul ediliyor. En alt basamak olan 1. seviye ise düşük performans gösteren öğrencileri tanımlıyor. 5. ve 6. seviyeler ise üst düzey başarı bandını temsil ediyor.

Bu düzeyler, öğrencilerin hangi bilgi ve becerileri ne ölçüde kullanabildiklerini de ortaya koyduğundan, öğrencilerin yeterlik düzeylerine göre dağılımını incelemek yalnızca ortalama puana bakmaktan daha detaylı bir analiz ortaya koyuyor. Öğrencilerin PISA 2025 skorlarının yeterlik düzeyine göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir (**Grafik 4**).

Grafik 4 Matematik, okuma ve fen skorlarının Türkiye ve OECD ortalamasında yeterli düzeyine göre dağılımı

Not: Grafik; **Tablo I.B1.2a.10**, **Tablo I.B1.2a.11** ve **Tablo I.B1.2a.12**'deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu grafik,

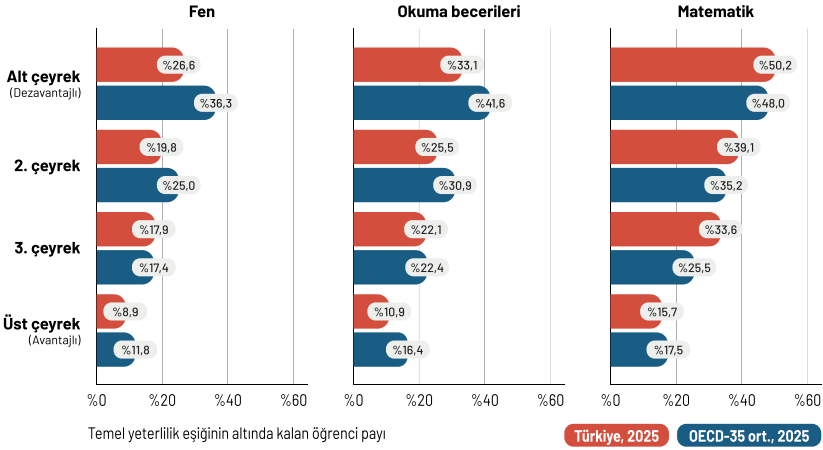
- » Matematik alanında **her 3 öğrenciden birinin**,
- » Okuma becerileri alanında **her 4 öğrenciden birinin**,
- » Fen alanında **her 5 öğrenciden birinin**

temel yeterlik düzeyi altında olduğunu göstermektedir. Bunun anlamı şudur: **Türkiye’de 15 yaşındaki her üç öğrenciden biri**, basit bir durumu matematiksel olarak ifade etmekte veya gündelik bir problemi çözmek için temel matematiksel bilgileri kullanmakta zorlanmakta; **her dört öğrenciden biri**, orta uzunluktaki bir metnin ana fikrini belirleme, metinde belirli ölçütlere göre açıkça verilen bilgileri bulma veya metnin amacı ve biçimi üzerine düşünme gibi temel okuma becerilerini yeterli düzeyde gösterememekte; **her beş öğrenciden biri** ise tanıdık bir olguya ilişkin temel bir bilimsel açıklama yapma, basit verileri yorumlama veya bir sonucun sunulan verilere dayanıp dayanmadığını değerlendirme gibi temel bilimsel becerilerde yeterli düzeye ulaşamamaktadır.

Bu noktada, alt ve üst çeyrekteki öğrencilerin sosyoekonomik açıdan dağılımına yakından bakmak önemlidir.

Aşağıdaki grafik, üç temel alanda temel düzeyin altında yeterlik gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımını göstermektedir (**Grafik 5**).

Grafik 5 Temel düzeyin (2. düzey) altında yeterlik gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımı

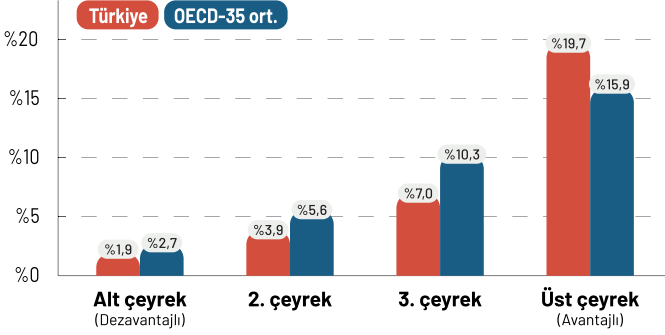
Not: Grafik; **Tablo I.B1.2b.28, Tablo I.B1.2b.29 ve Tablo I.B1.2b.30**'daki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu tabloya bakıldığında her üç alanda da dezavantajlı öğrencilerin, avantajlı öğrencilere kıyasla daha yüksek oranda **temel düzeyin altında performans** sergilediğini göstermektedir. OECD ortalamasında da mevcut olan bulgu, ayrıca düşük performans gösteren öğrencilerin ağırlıklı olarak dezavantajlı öğrenciler olduğunu da ortaya koymaktadır.

Matematik alanında ise bu farklar daha belirgin hale geliyor. Veriler, Türkiye'deki **her iki dezavantajlı öğrenciden birinin** matematik alanında temel düzeyin altında bir yeterlik düzeyine sahip olduğunu gösteriyor. Fen alanında ise her 4 dezavantajlı öğrenciden, okuma becerileri alanında ise her 3 dezavantajlı öğrenciden bir temel düzeyin altında yeterliğe sahip.

Üç temel alanda en üst düzey (5 ve 6. Düzeyler) performansı gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımı da benzer bir tabloyu ortaya koyuyor (**Grafik 6**).

Grafik 6 Matematikte üst düzey (5 ve 6. düzeyler) yeterli gösteren öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerine göre dağılımı

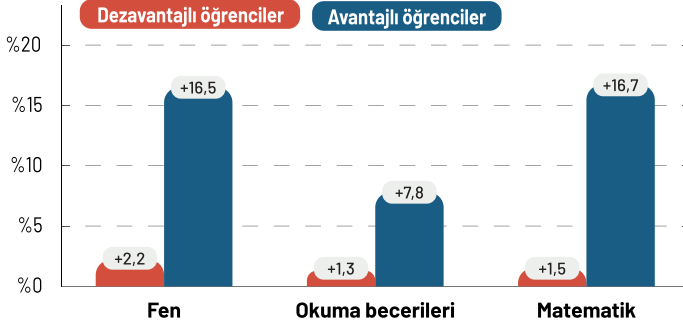

Not: Tablo I.B1.2b.31, Tablo I.B1.2b.32 ve Tablo I.B1.2b.33'deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu tabloya bakıldığında matematik alanında en üst düzey performansı gösteren öğrencilerin ağırlıklı olarak avantajlı öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmakta. Avantajlı her 100 öğrenciden 20'si matematik alanında üst düzey performans sergilemişken dezavantajlı öğrenciler arasında her 100 öğrenciden yalnızca 2'si matematik alanında üst düzey performans sergileyebilmiştir. OECD ortalamasında da benzer olan bu eğilim, üst düzey performans gösteren öğrencilerin dağılımının sosyoekonomik olarak **avantajlı öğrenciler arasında yoğunlaştığını** göstermektedir.

Üst düzey performans gösteren öğrencilerin son 10 yıldaki değişimi izlendiğinde ortaya daha çarpıcı bir tablo çıkıyor (**Grafik 7**).

Grafik 7 Fen, okuma ve matematik alanlarında üst düzey performans gösteren öğrencilerin sosyoekonomik arka plana göre son 10 yıldaki değişimi

Not: **Tablo I.B1.2b.33**'deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

2015'te Türkiye'de üst düzey başarı gösteren öğrenci oranı her üç alanda da %1'in altındaydı. Son 10 yılda bu tablo değişti fakat değişim ağırlıklı olarak avantajlı öğrencilerin skorlarının artması aracılığıyla gerçekleşti.

Grafik 7, bize 2015'ten bu yana matematik alanında üst düzey başarı gösteren dilime giren öğrencilerin artışının avantajlı öğrenciler arasında 16,7 yüzde puan, dezavantajlı öğrenciler arasında ise 1,5 yüzde puan olduğunu gösteriyor. Benzer bir uçurum fen bilimlerinde de söz konusu: üst düzey başarı gösteren öğrencilerin avantajlı öğrenciler arasındaki payının değişimi %16,5, dezavantajlı öğrenciler arasındaki değişim ise %2,2.

Burada OECD ortalamasıyla önemli bir ayrışma söz konusu. OECD ortalamasında matematik ve okuma alanlarında üst düzey başarı gösteren öğrenciler arasında **avantajlı öğrencilerin payı yüzdesel olarak azalırken Türkiye'de artıyor**. Bu durum, OECD ortalamasının aksine matematik ve okuma alanlarında Türkiye'de son 10 yılda en üst düzey performans gösteren öğrencilerin oranındaki artışın avantajlı öğrencilerden kaynaklandığını göz önüne seriyor.

Özetle, bu bulgular PISA'nın belirlediği 6 temel yeterlik alanındaki dağılımın hem Türkiye'de hem OECD ortalamasında öğrencilerin sosyoekonomik seviyesinden önemli ölçüde etkilendiğini ortaya koyuyor. Hem Türkiye'de hem OECD ortalamasında temel düzeyin altında yeterlik gösteren öğrencilerin büyük çoğunluğunu dezavantajlı öğrenciler oluştururken üst düzey yeterlik gösteren öğrencilerin büyük çoğunluğunu avantajlı öğrenciler oluşturuyor.

Türkiye'yi, OECD'den ayıran temel fark ise son 10 yılda OECD'de okuma ve matematik alanlarında üst düzey başarı gösteren avantajlı öğrenci sayısının yüzdelik olarak düşmesine karşı Türkiye'de her üç alanda da üst düzey başarı gösteren avantajlı öğrencilerin oranının, dezavantajlı öğrencilere kıyasla çok daha hızlı atmış olması. Bu durum, Türkiye'nin yükselişinin **aslında bir eğitimde eşitsizlik hikâyesi olduğunu** gösteriyor.

Okullar arası başarı farklılıkları

Bu zamana kadar öğrenciler arası sosyoekonomik farklılıkların PISA skorları üzerindeki etkisi tartışıldı. Şimdi ise okullar arası farklılıkların öğrencilerin performansını nasıl etkilediği incelenecektir.

Aşağıdaki tablo, Türkiye ve OECD ortalamasında matematik, fen ve okuma becerileri alanlarındaki skorların ne kadarının okullar arasındaki farklılıklar tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 2 Öğrenci başarısındaki farkın, okullar arasındaki fark ve okul içindeki öğrenciler arasındaki farkın tarafından açıklanma durumu (%)

	Matematik		Fen		Okuma becerileri	
	Okullar arası varyans	Okul içi varyans	Okullar arası varyans	Okul içi varyans	Okullar arası varyans	Okul içi varyans
Türkiye	67,5	40,1	50,1	41,7	41,6	38,6
OECD Ortalaması	32,8	67,2	31,3	68,7	30,1	69,9

Not: **Tablo I.B1.2a.25, Tablo I.B1.2a.27 ve Tablo I.B1.2a.29**daki verileri içermektedir.

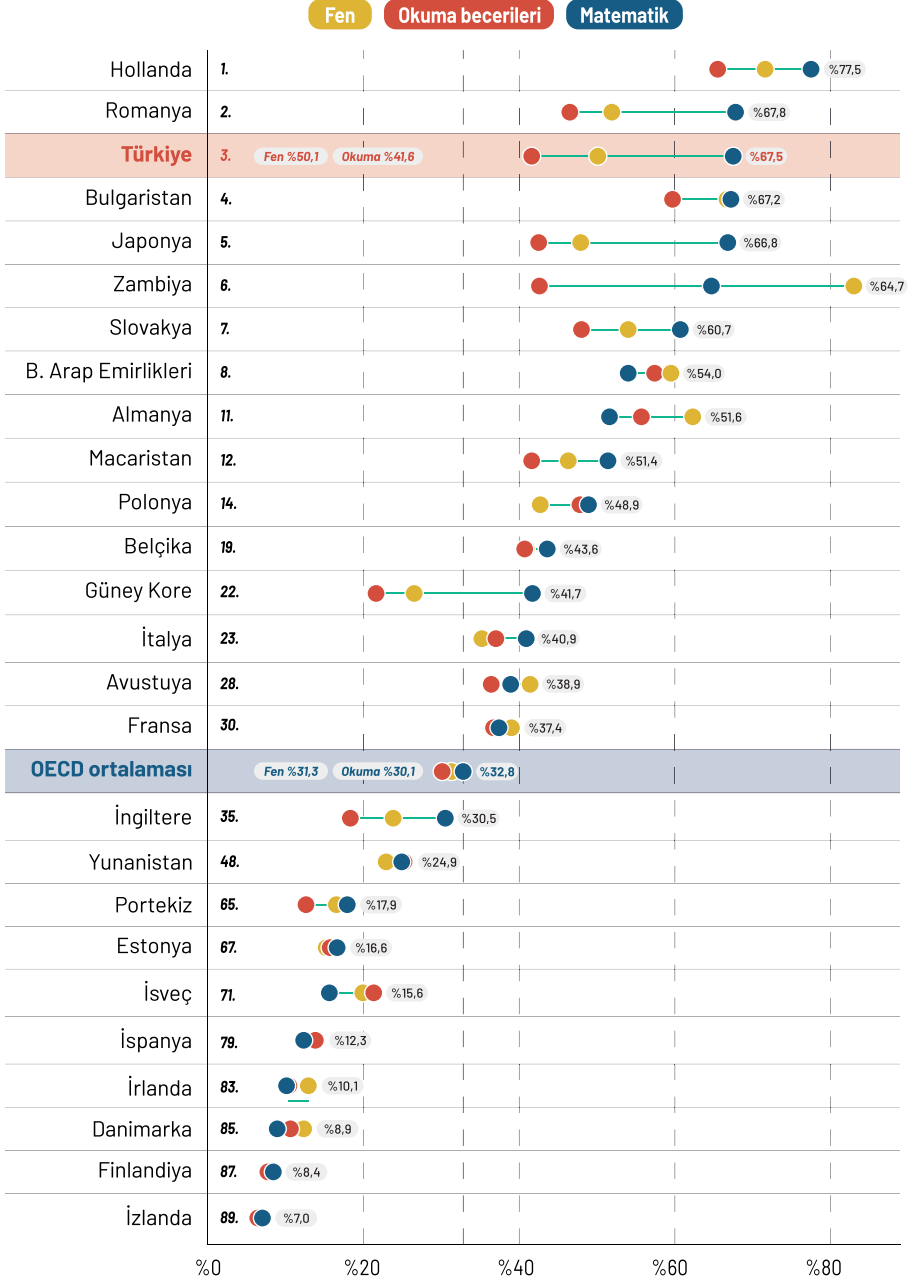
Tablodaki “okullar arası varyans” ifadesi farklı okullara giden öğrencilerin performanslarının birbirinden ne kadar farklı olduğunu gösterir. Bu oran yüksekse, öğrencinin hangi okula gittiği performansı güçlü biçimde farklılaştırıyor demektir. “Okul içi varyans” ifadesi ise aynı okula giden öğrencilerin birbirlerinden ne kadar farklı performans gösterdiğini ifade eder. Bu oran yüksekse, **aynı okulda okuyan öğrenciler arasında da ciddi performans farklılıkları var** demektir.

Tabloya göre, OECD ortalamasında okullar arasındaki başarı farkı, üç temel alandaki öğrenci performansındaki farklılıkların yaklaşık üçte birini açıklamaktadır. Örneğin, OECD ülkeleri ortalamasında fen performansındaki toplam farklılığın %31’i okullar arasındaki, %69’u ise okulların içindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu bulgu, OECD genelinde öğrencilerin başarılarını açıklamada okulun yapısal özelliklerinin, öğrenci ve sınıf düzeyindeki farklılıklara kıyasla **daha baskın bir rol oynamadığını** göstermektedir.

Türkiye’de ise okullar arası farkın PISA skoru üzerindeki etkisi çok daha belirleyicidir. Matematik başarı farkının %67,5’i, fende %50,1, okuma becerilerinde ise %41,6’sı okullar arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu, Türkiye’de öğrencinin hangi okula gittiğinin öğrencinin matematik, fen ve okuma performansı açısından OECD ortalamasına kıyasla çok daha belirleyici olduğu anlamına geliyor.

Bir başka deyişle, Türkiye’de yüksek ve düşük performans gösteren öğrenciler **farklı okullarda** daha fazla yoğunlaşıyor. Bu oranlar OECD ortalamasının çok üzerinde olup Türkiye’yi okullar arasındaki performans farkının en yüksek olduğu ülkelerden biri haline getiriyor (**Grafik 8**). Dolayısıyla Türkiye’deki performans eşitsizliği sadece aynı okulun içindeki öğrenciler arasındaki farklılıklardan ibaret değil, öğrencilerin farklı okullara dağılımı da eşitsizliğin önemli bir parçası.

Grafik 8 Matematik, fen ve okuma alanında farklı ülkelerdeki okullar arası varyanslar

Not: Tablo I.B1.2a.25, Tablo I.B1.2a.27 ve Tablo I.B1.2a.29'daki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Sıralama, matematik alanındaki okullar arası varyansın en fazla olduğu ülkelere en az olduğu ülkelere doğru yapılmıştır.

Grafik 8'in oluşturulduğu veri setine göre Türkiye, 89 ülke arasından matematik alanındaki skorların **okullar arasındaki farklılıklardan etkilenme oranı en yüksek üçüncü ülke.**

Yukarıdaki grafiğin gösterdiği bulgulardan bir diğeri ise şudur: Türkiye'de bir öğrencinin matematik başarısını tahmin etmek istiyorsanız, o öğrenci hakkında başka hiçbir şey bilmeden yalnızca hangi okula gittiğini bilmeniz, OECD ortalamasındaki bir ülkede aynı bilgiyle elde edeceğinizin yaklaşık iki katı açıklayıcı güç sağlar. Bu durumun temel sebebi, pek çok ülkede olmayan Türkiye'deki liselere geçiş sınavı aracılığıyla öğrencilerin performanslarına göre ayrıştırılmasıdır.

Dikkat çekici olan başka bir nokta ise matematik başarı farklarının okul türüne göre en çok ayrıştığı ülke olan Hollanda'nın öğrencilerin akademik odaklı veya mesleki eğitim odaklı eğitime en erken ayrıldıkları Avrupa ülkesi olmasıdır. Yani, öğrencileri **genel/akademik olarak erken yaşta ayrıştıran** sistemlerde okullar arası başarı farklılıkları daha yüksektir. Bu bulgu, Türkiye'deki meslek ortaokulları uygulamasının riskleri hakkında somut bir örnek sunmaktadır.

Türkiye'deki okullar arası başarı farkının hangi okullardan kaynaklandığını tahmin etmek zor değildir. MEB PISA 2025 raporundan alınan okul türlerine göre skor farklarını içeren verilere göre en yüksek puanlı öğrenciler fen liselerinden gelirken en düşük puanlı öğrenciler meslek liselerindeki öğrencilerdir **(Tablo 3).**

Tablo 3 Türkiye’de okul türlerine göre fen, okuma, matematik ve hesaplamalı problem çözme alanlarındaki PISA 2025 skorları

	Fen	Okuma	Matematik	Dijital dünyada öğrenme (hesaplamalı problem çözme bileşeni)
Fen lisesi	617	579	606	570
Sosyal bilimler lisesi	578	549	549	527
Anadolu lisesi	513	492	479	485
Çok programlı Anadolu lisesi	504	485	468	490
Anadolu imam hatip lisesi	493	470	458	468
Güzel sanatlar/ spor lisesi	453	447	420	456
Mesleki ve teknik Anadolu lisesi	435	414	400	436

Bu tabloya göre her alanda en yüksek performansı sergileyen fen lisesi öğrencileriyle meslek lisesi öğrencileri arasında,

- » Matematik alanında 206 puan fark bulunmaktadır. Bu, yaklaşık **10,3 yıllık** bir öğrenme yılı farklılığına tekabül eder.
- » Fen alanında 182 puan fark bulunmaktadır. Bu, yaklaşık **9,1 yıllık** bir öğrenme yılı farklılığına tekabül eder.
- » Okuma alanında 165 puan fark bulunmaktadır. Bu, yaklaşık **8,3 yıllık** bir öğrenme yılı farklılığına tekabül eder.
- » Hesaplamalı problem çözme alanında 134 puan fark bulunmaktadır. Bu, yaklaşık **6,7 yıllık** bir öğrenme yılı farklılığına tekabül eder.

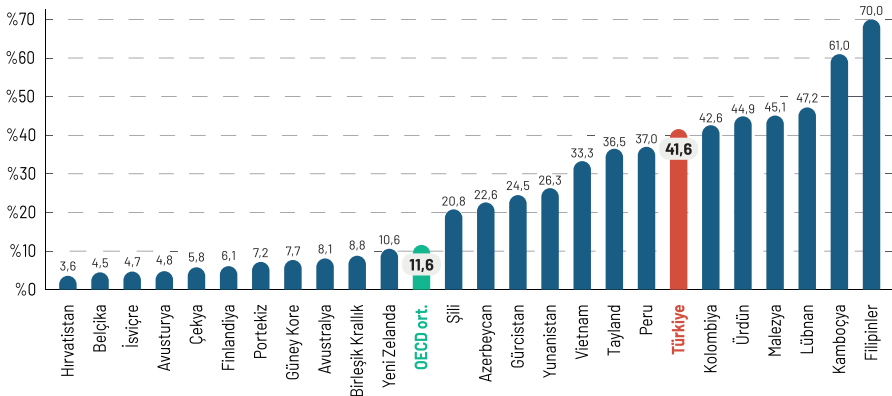
Bu tablo, aynı eğitim sistemi içinde yer alan 15 yaşındaki öğrenciler arasında yalnızca devam ettikleri **okul türüne bağlı olarak ortaya çıkan performans farkının** ne kadar büyük olduğunu göz önüne sermektedir. Türkiye’de öğrencilerin erken yaşlardan itibaren farklı okul türlerinde, dolayısıyla farklı öğrenme olanakları ve beklentileri içinde kümelenmesi, eğitim sisteminin eşitsizlikleri yeniden üreten bir mekanizma olarak işlediğini ortaya koymaktadır.

Yoksunluk

PISA 2025, ilk kez maddi ve sosyal yoksunluk ölçümü içermektedir. PISA araştırmasında maddi yoksunluk, öğrencilerin ayakkabı gibi temel giysilere sahip olmaması, yeni kıyafet alamaması veya banyo gibi temel olanaklara erişememesi durumunu; sosyal yoksunluk ise temel ihtiyaçları karşılanmış olsa bile öğrencilerin çeşitli etkinlikler, oyunlar veya boş zaman ekipmanları gibi sosyal katılım ve bilişsel uyarım araçlarından mahrum kalmasını ifade eder.

PISA 2025 sonuçlarına göre verisi bulunan 85 ülke içerisinde Türkiye, **%34,3 ile öğrencilerin en yoğun düzeyde maddi yoksunluk yaşadığı ülkelerden biridir.** Maddi veya sosyal yoksunluk yaşadığını bildiren öğrenci oranı bakımından ise Türkiye, %41,3 ile verisi bulunan ülkeler arasında en yüksek onuncu sıradadır.

Grafik 9 Seçili ülkelerdeki maddi veya sosyal yoksunluk yaşadığını belirten öğrenci oranı (%)

Not: **Tablo .B1.2b.19**deki verilerin görselleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu durum **Türkiye’de 15 yaşındaki her beş çocuktan ikisinin maddi veya sosyal yoksunluk yaşadığını** ve Türkiye’nin bu ortalama ile pek çok OECD ülkesinden ayrıştığını göstermektedir. Yoksunluğun çocukların esenliği üzerindeki etkisi düşünüldüğünde bu grafik, PISA 2025 sonuçlarının Türkiye için niçin umut verici olmadığına dair bir başka göstergiyi ortaya koymaktadır.

Değerlendirme

Her ne kadar bu değerlendirmeye alınmayan devamsızlık oranları, okulun bir vakit kaybı olduğunu düşünen öğrenci oranı, zorbalığa maruz kaldığını bildiren öğrenci oranı gibi göstergelerde de Türkiye açısından durum endişe verici olsa da analizimizi “eğitimde eşitlik” odağıyla sınırladığımızda dahi **PISA sonuçlarının Türkiye için niçin bir başarı hikâyesi anlatmadığını** görebiliriz.

Metnin başında dezavantajlı öğrenciler ve avantajlı akranları arasındaki skor farklarının, matematikte 4,7 yıl, fende 4,1 yıl, okuma alanında ise ortalama 3,7 yıllık bir farka tekabül ettiğini söyleyip şu soruyu sormuştuk:

OECD ortalamasında da benzer yıllara denk düşen başarı farklarının bulunması Türkiye bağlamındaki bu bulguyu daha değersiz kılar mı?

PISA 2025 sonuçları açıklandığından beri Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye’nin fen ve okuma alanlarındaki ortalamasının OECD ortalaması üzerine çıktığını, matematik alanında ise OECD ortalamasını yakaladığını söyleyerek bu sonucu **“asrın başarısı”** olarak niteliyor. Eğitim alanında raporlar üreten muhafazakâr ve liberal düşünce kuruluşları ise puanların ne kadar sevindirici olduğunu söyleyip ufak da olsa bir “ama” ekleyip dijital beceri alanına dikkat etmemiz gerektiğinden ve okullar arası başarı farklarının olduğundan bahsediyor.

Daha ilginç olanı ise bu kuruluşların yazdıkları raporlarda Türkiye’de sosyoekonomik olarak dezavantajlı öğrencilerin OECD orta-

lamasına göre daha iyi performans gösterdiğinin altını çizmesi. Bu durum, PISA 2025 sonuçları yorumlanırken **eğitimde eşitlik tartışmasının odakta değil** kıyıda bulunan ve dar bir perspektiften değerlendirilen bir konu olduğunu gösteriyor.

Bu noktada, PISA sonuçların yorumlanma biçiminin eğitimin işlevine dair temel varsayımlarımızdan önemli bir biçimde etkilendiğinin altını çizmek gerekir. Eğitimi toplumsal bir eşitlik mücadelesi ve her çocuğun doğuştan kazandığı bir hak olarak görüyorsak PISA 2025 raporunun gösterdiği şu verilerde kutlanacak bir şey yoktur:

- » Dezavantajlı öğrenciler ve avantajlı akranları arasında **matematikte 4,7 yıl, fende 4,1 yıl, okuma alanında ise ortalama 3,7 yıllık** bir fark bulunuyor.
- » Türkiye’de matematik başarısındaki sosyoekonomik fark son üç yılda, fen başarısındaki **sosyoekonomik fark** ise son 10 yılda daha da açıldı. Matematikte bu sene Türkiye’nin ilk defa OECD ortalamasını yakalamasının sebebi dezavantajlı öğrencilerin oluşturduğu çeyreğin dışında kalan öğrencilerin başarısından kaynaklanıyor.
- » Türkiye’de matematik alanında **her 3 öğrenciden biri**, okuma becerileri alanında **her 4 öğrenciden biri**, fen alanında **her 5 öğrenciden biri** temel yeterlik düzeyinin altında.
- » Her üç alanda da temel yeterlik düzeylerinin altında kalan öğrenciler arasında dezavantajlı öğrenciler çoğunlukta, avantajlı öğrenciler ise azınlıkta.
- » Türkiye’deki **her iki dezavantajlı öğrenciden biri** matematik alanında temel düzeyin altında bir yeterlik düzeyine sahip. Fen alanında ise **her 4 dezavantajlı öğrenciden**, okuma becerileri alanında ise **her 3 dezavantajlı öğrenciden biri** temel düzeyin altında yeterliğe sahip.
- » Üst düzey performans gösteren öğrencilerin dağılımının sosyoekonomik olarak avantajlı öğrenciler arasında yoğunlaşıyor. Türkiye’de **avantajlı her 100 öğrenciden 20’si** matematik alanında üst düzey performans sergilemişken **dezavantajlı öğrenciler arasında her 100 öğrenciden yalnızca 2’si** matematik alanında üst düzey performans sergileyebildi.

- » OECD ortalamasının aksine matematik ve okuma alanlarında Türkiye’de son 10 yılda en üst düzey performans gösteren öğrencilerin oranındaki artış, **avantajlı öğrencilerden kaynaklanıyor.**
- » Türkiye, **okullar arası başarı farklarının** en yüksek olduğu ülkelerden. Bu, Türkiye’de öğrencileri sınav skorlarına göre seçen, sıralayan ve ayırtıran eğitim sisteminin doğal bir sonucu.
- » Fen lisesine giden bir öğrenci ile meslek lisesine giden bir öğrenci arasında matematik alanında yaklaşık **10 yıllık**, fen alanında yaklaşık **9 yıllık**, okuma alanında ise yaklaşık **8 yıllık** bir öğrenme yılı farklılığı bulunuyor.
- » Türkiye’deki öğrencilerin **3’te 1’inden fazlası maddi yoksunluk** yaşıyor.

Öte yandan, eğer eğitimi toplumsal değil de bireysel bir kurtuluşun aracı olarak görüyorsak, okullar arası, öğrenciler arası, öğretmenler arası hiyerarşilerin meşru ve doğal olduğunu düşünüyorsak elbette bu sonuçlara sevinebiliriz, zira Türkiye’de özellikle **avantajlı öğrencilerin başını çektiği bir yükseliş** söz konusu.

Bu noktada, PISA sonuçlarının kimleri içerip kimleri dışarıda bıraktığının da mutlaka tartışılması gerekiyor. PISA yalnızca okula kayıtlı 15 yaşındakileri öğrencilerle gerçekleştirilir. Dolayısıyla, bu sonuçlar bizlere Mesleki Eğitim Merkezlerinde **haftanın dört gününü işletmelerde çalışarak geçiren 480.243 çocuğun⁹**, açık öğretim lisesine kayıtlı olup **fiilen okulla bağı kopmuş 274.187 çocuğun**, **okula kayıtlı olmayan 151.567 yabancı uyruklu çocuğun** ve zorunlu eğitim çağında olmasına rağmen **okul dışına itilmiş 440.850 çocuğun** hikâyesini anlatmaz¹⁰. PISA 2025 sonuçlarında, Türkiye’deki toplam sayısı 1,3 milyonu aşan bu çocuklardan veri toplanmamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’nin günlerdir anlatılan başarı hikâyesi aslında eğitim sisteminde en dezavantajlı bırakılmış, okul dışına itilmiş çocukların hikâyesini anlatmıyor.

⁹ <https://e-mesem.meb.gov.tr/> adresinden 11 Eylül 2026 tarihinde erişilmiştir.

¹⁰ Veriler için bakınız **Eğitim İş.** (2026). MESEM’ler Üzerine Mitler ve Gerçekler. <https://www.egitimis.org.tr/sendika-haberleri/mesemler-uzerine-mitler-ve-gercekler-18-05-2026>

PISA sonuçlarının hikâyesini kısmen anlatabildiği öğrencilere baktığımızda ise bir dezavantajlı ve avantajlı öğrenci arasındaki, bir fen lisesi ve bir meslek lisesi arasındaki **fark görmezden gelinilecek veya bir yan analiz olarak konumlandırılacak bir aşamada değildir**. OECD’nin eğitim direktörü Andreas Schleicher’in Türkiye’yi tebrik eden bir video mesaj yayımladığı, hem hükümetin muhafazakâr hem liberal düşünce kuruluşlarının Türkiye’nin PISA sonucunu bir başarı hikâyesi olarak göstermesi, eğitim politikası çalışmalarının başat düşünürlerinden biri olan Stephen Ball’ın “Politika nedir?”¹¹ başlıklı yazısındaki şu satırları hatırlamamızın gerekli olduğunu düşündürüyor:

Biz, bir söylemin kurduğu ve mümkün kıldığı öznellikler, sesler, bilgi ve iktidar ilişkileriyiz. Ne söylediğimizi “bilmeyiz”, söylediğimiz ve yaptığımız şey “oluruz”. Bu anlamda politikalar tarafından “konuşturuluruz”; politikaların bizim için inşa ettiği konumları üstleniriz.

Ball’un bu sözleri, PISA sonuçlarının Türkiye’de dolaşıma sokulma biçimini anlamak açısından son derece açıklayıcı. Çünkü politika yalnızca belirli gerçeklikleri ölçen, sınıflandıran ve raporlayan teknik bir araç değildir; aynı zamanda **neyin önemli, neyin başat, neyin sorun olarak görüleceğini** belirleyen bir anlamlandırma pratiğidir. PISA 2025 sonuçlarının kamuoyuna sunulduğunda da benzer bir seçicilik görülmektedir.

Ortalama puanların OECD ortalamasına ulaşması ya da onu aşması “başarı” olarak adlandırılırken, bu ortalamaların arkasındaki dağılım, başarıya kimlerin erişebildiği ve kimlerin bu başarının dışında kaldığı **ikincil bir mesele** olarak konumlandırılmaktadır. Böylece “Türkiye başarılı oldu” cümlesi, bu sonuçların ortaya koyduğu ve Türkiye eğitim sisteminin yeniden ürettiği eşitsizlikler bilinmesine rağmen tartışmanın ana odağı olmaya devam etmektedir.

¹¹ Stephen J. Ball (1993). What is policy? Texts, trajectories and toolboxes. *The Australian Journal of Education Studies*, 13(2), 10-17. s.14

Eğitimin temel amacı yüksek ortalamalar üretmek, uluslararası sıralamalarda daha üst sıralara çıkmak ve rekabetçi ekonominin ihtiyaç duyduğu “başarılı” bireyleri yetiştirmek olarak kabul edildiğinde, **eşitsizliğin başarı anlatısının yanında yer alan bir dipnot haline gelmesi** oldukça doğaldır. Bu perspektif, içerisinde kişilerin toplumda çaba ve zekâlarıyla orantılı bir biçimde hak ettiği yerlere geleceğini iddia eden meritokratik anlatıyı barındırır.

Oysa eğitim bir kamu hakkı ve toplumsal eşitlik alanı olarak ele alındığında, aynı veri seti bambaşka soruları gündeme getirir:

- » Bir eğitim sistemi, en avantajlı öğrencilerinin performansını yükseltirken **en dezavantajlı öğrencilerinin önemli bir bölümünü temel yeterliklerin altında bırakıyorsa**, bu sistem gerçekten başarılı olarak adlandırılabilir mi?
- » Öğrencilerin akademik olarak ayrıştırılmış okullardan “nitelikli” olanlarına girebilmek için **birbirleriyle yarıştırmaya devam edildiği** bir sistem mi yoksa okullar ve öğrenciler arasında hiyerarşik farklılıkların olmadığı bir sistem mi hayal ediyoruz?
- » Niçin eşitsizliği başarıya kaçınılmaz biçimde eşlik eden bir bedel olarak kabul etmek yerine, **eğitim politikalarının değiştirebileceği bir sonuç** olarak görmüyoruz?

PISA 2025 sonuçlarını bu soruları sorarak yorumladığımızda, Türkiye’de PISA 2025 etrafında kurulan baskın başarı söylemi yalnızca belirli verileri öne çıkardığını, başarı hikâyesinin öznesinin, yüksek puan alan, sınavlarda öne çıkan, seçici okul türlerine erişebilen ve eğitim sisteminin sunduğu fırsatları kullanan-bilen öğrenciler olduğunu görüyoruz.

Bu süreçte dezavantajlı öğrencilerin de bazı alanlarda ve belirli karşılaştırmalarda performanslarında “iyileşme” olması pek çok araştırmacı ve uzman için yeterince sevindirici bir haber gibi gözüküyor.

Biz Eğitim-İş olarak eğitim politikasının, eşitsizliği ortadan kaldırması gereken bir kamusal müdahale alanı olmaktan çıkarak, eşitsizlik koşulları altında **“başarılı olabilenleri”** ayıklayan ve ödüllendiren bir mekanizmaya indirgenmesine ve eşitliğin bir yan tartışma olarak yapılmasına itiraz ediyoruz.

Çünkü biliyoruz ki bu söylemler temel yeterlik düzeyine ulaşamayan, maddi ve sosyal yoksunluk yaşayan, okul türleri arasında hiyerarşik biçimde konumlandırılan, eğitim sisteminin dışında itilmiş, dezavantajlı bırakılmış çocukları bu başarı hikâyesinde gölgede bırakıyor. **Biz, başarının en başarılıların ne kadar yükseldiğiyle değil, kimsenin geride bırakılmadığı bir eğitim sistemini kurup kuramadığımızla ölçülmesi gerektiğine inanıyoruz.**

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

EĞİTİM - İŞ
KAMU - İŞ
ÜYESİDİR

Eğitimiş